

Teresa Brzeska-Smerkowa

Protokół Zjazdu Delegatów Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w Tarnowie 23 IX 1989 r

---

Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 24, 142-146

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sante Graciottemu, Karlowi Dedecjusowi i Siemionowi Łandzie w czasie ich pobytu w Polsce, co łączyło się również z wygłoszeniem przez nich odczytów dla członków naszego Towarzystwa. Czesław Miłosz odpowiedział na przesłany sobie listownie dyplom i „Rocznik” Towarzystwa z serdeczną bezpośredniością dziękując za ten zaszczyt: „Dzięki za włączenie mnie do Towarzystwa. Jestem w pewnym sensie także szkolarz, więc zgrabnie przynależę i rzeczywiście jestem stale kuszony przez tematy do rozpraw, tyle tajemnic zawartych w historii języka czeka na odważnych. Podwójność, poezji i eseistyki, stale mi towarzyszyła, nie tylko, bo także teksty wręcz fachowe. I uczyłem, w klasie, przez wiele lat, miarkując swój temperament i za głupie odezwania się nie wyrzucając za drzwi...”

W Oddziałach Toruńskim i Poznańskim urządzono spotkania z przedstawicielami Polonii zagranicznej: Marią Niemojewską i Jerzym Pietrkiewiczem. W 1989 r. Zarząd Główny Towarzystwa dokonał próby nawiązania stosunków ze środowiskiem polonijnym w Grodnie — na razie brak odpowiedzi na nasz list; kontynuacja tych starań pozostanie do realizacji dla nowego Zarządu.

ZADANIA NIE WYKONANE

Nie udało się — mimo działań w tym kierunku — doprowadzić do wykończenia projektu i realizacji odznaki honorowej Towarzystwa. Projekt przygotowany przez kolegę z Jarosławia został na spotkaniu prezesów w Oświęcimiu oddany do przeróbki; okazało się, że są z tym większe kłopoty. Również nie zamknięto jeszcze prac nad katalogiem wystawy 100-lecia Towarzystwa, urządzanej w Warszawie w 1986 r., choć pokonane zostały trudności największe i praca jest na ukończeniu.

Barbara Kryda

PROTOKÓŁ ZJAZDU DELEGATÓW TOWARZYSTWA LITERACKIEGO IM. A. MICKIEWICZA W TARNOWIE 23 IX 1989 R. (SKRÓT)

Sprawozdawczo-wyborcza część Zjazdu odbyła się 23 IX (w sobotę) 1989 r. Otworzył ją przewodniczący Zarządu Głównego, prof. Zdzisław Libera, podkreślając znaczenie nowej sytuacji politycznej państwa polskiego dla obrad zjazdowych. Zwrócił uwagę przede wszystkim na dwa aspekty owej sytuacji: na rozszerzenie się pola wolności politycznej i na wzrastającą rolę stowarzyszeń.

Delegaci uczcili chwilą ciszy pamięć członków zmarłych w międzyzjaz-

dowym okresie: Romana Brandstaettera, Marii Grabowskiej, Romana Kalety, Wandy Krajewskiej, Jarosława Maciejewskiego, Marii Renaty Mayenowej, Jerzego Niemojewskiego, Edmunda Rabowicza, Stefanii Rossakowej, Artura Sandauera, Stefanii Skwarczyńskiej, Zdzisława Skwarczyńskiego, Ryszarda Wierzbowskiego, Tomasza Weissa.

Na wniosek prof. Zdzisława Libery na przewodniczącego obrad powołano prof. Tadeusza Ulewicza. Następnie powołano dwie Komisje Zjazdowe: Wnioskową i Mandatową. Do Komisji Wnioskowej wybrano: dr Annę Mackowicz, dra Jerzego Poradeckiego, mgr Czesławę Szetelę, a do Komisji Mandatowej: mgr Krystynę Głombową, prof. Tadeusza Kubiszewskiego i doc. Władysława Magnuszewskiego.

Dr Barbara Kryda, sekretarz ustępującego Zarządu, odczytała protokół poprzedniego Zjazdu i sprawozdanie z działalności Towarzystwa w kadencji 1986-1989, pierwszej kadencji w drugim 100-leciu jego istnienia. Sprawozdanie finansowe, obejmujące okres międzyzjazdowy, przedstawiła skarbniczka Zarządu Głównego, mgr Maria Bokszczanin, akcentując, iż wpływy okazały się niższe od planowanych, a koszty działalności wzrosły. Brak dyscypliny wydatków i składek stwierdzał też protokół Komisji Rewizyjnej, odczytany przez dra Andrzeja Guzka. W protokole wnioskowano o podniesienie składki członkowskiej do wysokości 1000 zł rocznie. Komisja Rewizyjna z uznaniem podkreślała kulturotwórczą rolę Towarzystwa i aprobując działalność Zarządu Głównego wносиła o udzielenie mu absolutorium. Część sprawozdawczą kończyło króciutkie sprawozdanie Sądu Koleżeńkiego, przedstawione w zastępstwie nieobecnego przewodniczącego, dra Andrzeja Biernackiego, przez dra Ryszarda Wojciechowskiego, a stwierdzające, iż w minionej kadencji nie wpłynęła do Sądu żadna sprawa.

Wprowadzenia do dyskusji dokonał dr R. Wojciechowski, proponując rozważenie przede wszystkim takich kwestii, jak: potrzeba odmłodzenia Towarzystwa i określenia kierunku jego działalności w nowej sytuacji politycznej i w warunkach kryzysu ekonomicznego. Podniósł problem integrującej roli Towarzystwa w środowisku polonistycznym, zestawiając ją z rolą, jaką wśród historyków spełnia Polskie Towarzystwo Historyczne. Drugim problemem wymagającym przedyskutowania powinna być, jego zdaniem, kondycja finansowa Towarzystwa (dotacje, składki, ewentualna działalność gospodarcza etc.). W tym kontekście omówił działalność wydawniczą i towarzyszące jej trudności.

W bardzo żywej dyskusji głos zabierali: mgr I. Szczepanik, doc. J. Maciejewski, prof. R. Taborski, dr D. Maleszyński (także w imieniu nieobecnej doc. B. Chrzęstowskiej), mgr J. Lachendro, dr J. Poradecki, doc. Z. Uryga, doc. B. Koc, dr A. Mackowicz, mgr Cz. Szetela, prof. S. Frybes, dr Z. Szela, mgr K. Głombowa, dr A. Szurczak, mgr H. Bednarczyk, prof. Z. Libera. Dyskutanci w swoich wystąpieniach dopełnili obrazu działalności

Towarzystwa w minionym okresie, przypominając jego wkład w prace Komitetu Porozumiewawczego Stowarzyszeń Twórczych, w przygotowanie memoriałów dotyczących spraw najistotniejszych dla kultury polskiej. Omawiano działalność trzech statutowych komisji Towarzystwa: Komparatystycznej, Krytyki Literackiej i Dydaktycznej, przy czym ocena tej ostatniej wywołała sporo kontrowersji. Zgodnie natomiast podkreślano ożywczą rolę, jaką spełniła powołana w trybie interwencyjnym Komisja Krytyki Literackiej, wnosząca do prac Towarzystwa problematykę współczesną. W związku z tym wskazano na dylemat, przed którym staje Towarzystwo: tradycja czy dążenie do uwspółcześnienia? Przypominano, iż statutowym obszarem zainteresowań Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza jest historia literatury, a charakter jego był pierwotnie naukowy i elitarny. W ostatnim 10-leciu ujawniła się, narzucona w pewnym stopniu przez okoliczności życia społecznego i warunki polityczne, tendencja reprezentowania przez Towarzystwo całego środowiska polonistycznego. Właśnie problem integracyjnej roli Towarzystwa był najżywiej dyskutowany. Nawiązano do tradycji Stowarzyszenia Polonistów Rzeczypospolitej Polskiej, które w okresie międzywojennym było reprezentantem ogółu polonistów (J. Maciejewski), wysunięto popartą przez wielu delegatów propozycję zwołania Walnego Zjazdu Polonistów (D. Maleszyński) oraz ideę powołania izb nauczycielskich jako ciała samorządowego (Z. Uryga). Wskazywano też na konieczność zmiany kryteriów oceny nauczycieli i pracowników naukowych, zastąpienia kryteriów ilościowych i formalnych oceną jakościową (Z. Uryga). Bardzo mocno podkreślano potrzebę kształtowania przez Towarzystwo opinii społecznej i wpływania na politykę Ministerstwa Edukacji Narodowej w zakresie kształcenia polonistycznego na wszystkich szczeblach. W związku z tym — po dyskusji — został przyjęty przez delegatów projekt listu do nowego ministra — prof. Henryka Samsonowicza. Podjęto również problem przynależności do Towarzystwa cudzoziemców i przedstawicieli Polonii bądź Polaków żyjących poza krajem (J. Poradecki), a delegaci wypowiedzieli się w głosowaniu za przyjmowaniem owych osób jako członków zwyczajnych i członków wspierających. Sugerowano też nawiązanie kontaktów z Polonią w Związku Radzieckim, przy zachowaniu ostrożności w powoływaniu klubów czy oddziałów zagranicznych Towarzystwa.

W dyskusji wysuwano także wiele propozycji odmłodzenia Towarzystwa i ożywienia jego działalności (m. in. stałe akcje odczytowe, interdyscyplinarne zespoły prelekcyjne, rozszerzenie profilu wydawniczego, powołanie własnego wydawnictwa etc.), aż pojawiło się pytanie: kto ma owe propozycje realizować, czy Towarzystwo jest w stanie je udźwignąć i gdzie przebiega granica tożsamości Towarzystwa? Wskazano na dwie różne wizje Towarzystwa: elitarną, właściwą dla dużych ośrodków akademickich, i egalitarną, odbiorczą z perspektywy małych Oddziałów, w których dominują liczbowo nauczyciele (A. Mackowicz). Te dwie opcje zaznaczyły się także wyraźnie w odniesieniu do

Delegaci na Zjazd w Tarnowie: T. Ulewicz, Z. Libera, R. Wojciechowski, A. Guzek, W. Magnuszewski

Delegaci na Zjazd przed Centrum Doskonalenia Nauczycieli, 23 września 1989 r.

Fot. S. Makowski

Delegaci na Zjazd przed Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie, 22 września 1989 r.

Delegaci na Zjazd w Tarnowie, 24 września 1989 r.

Fot. S. Makowski

Tadeusz Ulewicz i Zdzisław Libera w czasie otwarcia Zjazdu, 23 września 1989 r.

Uczestnicy sesji naukowej zorganizowanej z okazji Zjazdu, 22 września 1989 r.

Fot. J. Pękala

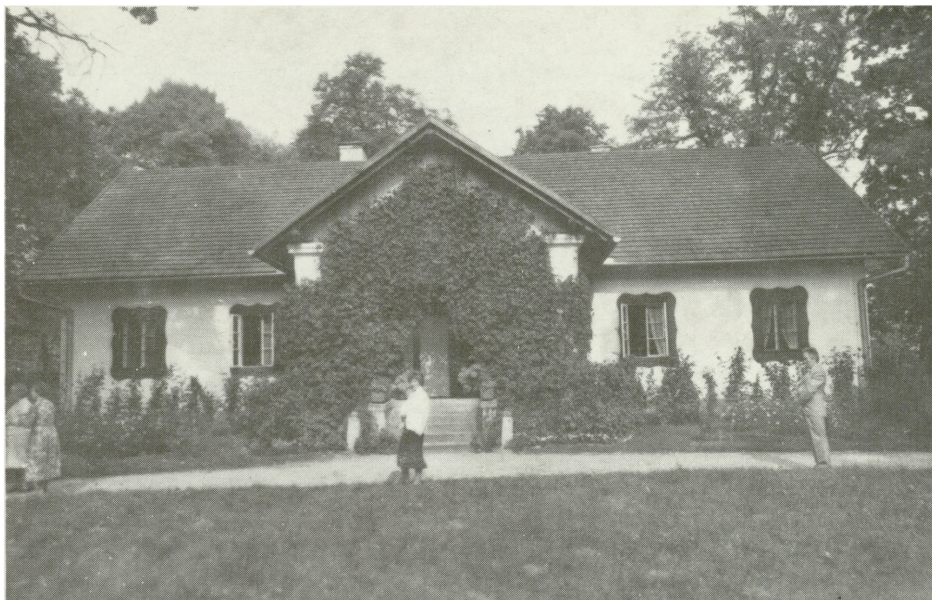
Na sali obrad: K. Głombowa, T. Kubiszewski, Z. Szela, W. Magnuszewski

Na sali obrad: B. Gębczyńska, J. Lachendro, W. Dynak, A. Rebeta, J. Konieczny, J. Bachórz,
Z. Uryga, J. Popiel

Fot. J. Pękala

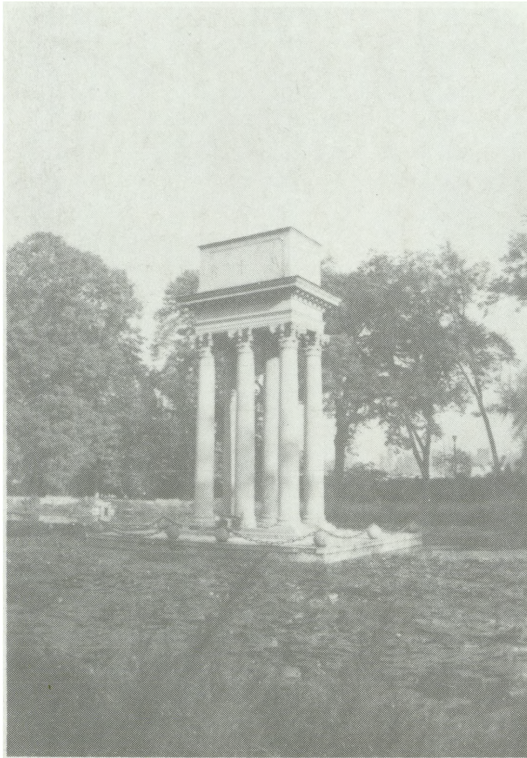

Dwór teściów Ignacego Maciejowskiego (Sewera) w Dołędze, 24 września 1989 r.

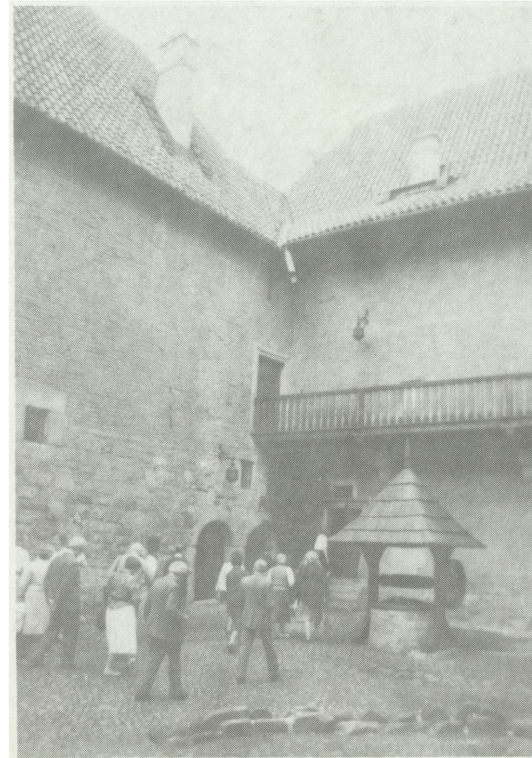

Delegaci na Zjazd przed dworem w Dołędze, 24 września 1989 r.

Fot. S. Makowski

Grobowiec gen. Józefa Bema w Tarnowie

Delegaci na dziedzińcu zamku w Dębnie, 24 września 1989 r.

Fot. S. Makowski

budzących wiele emocji kwestii finansowych. Zarysował się kolejny dylemat. Z jednej strony mówiono o żenująco niskich honorariach i potrzebie ich znacznego podwyższenia oraz domagano się przyznania Oddziałom prawa do samodzielnego określania ich wysokości. Z drugiej — wyrażano obawy, by zbyt duża podwyżka składki członkowskiej nie odstraszyła wielu członków, zwłaszcza nauczycieli. Zgodzono się wreszcie, by wobec gwałtownej inflacji wysokość składki członkowskiej, obecnie ustalona na 1000 zł rocznie, była co roku określana na nowo przez Zarząd Główny w porozumieniu z Oddziałami, co wymaga jednak wprowadzenia korygującego zapisu do statutu. Dostrzegając potrzebę głębszej jego analizy i korekty także w innych punktach, Zjazd upoważnił nowo wybrany Zarząd Główny do przeprowadzenia retuszu statutu „w duchu demokracji i decentralizacji”.

Postawiony przez Komisję Rewizyjną wniosek o udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi został jednogłośnie przyjęty.

Tymczasem Komisja Mandatowa stwierdziła prawomocność Zjazdu, gdyż na 75 mandatariuszy obecnych było 45. W tajnym głosowaniu do Zarządu Głównego zostali wybrani mgr Maria Bokszczanin, doc. dr Bożena Chrzęstowska, prof. dr Stanisław Fita, prof. dr Stanisław Frybes, doc. dr Ryszard Górski, prof. dr Mieczysław Klimowicz, prof. dr Teresa Kostkiewiczowa, dr Barbara Kryda, prof. dr Janina Kulczycka-Saloni, mgr Jan Lachendro, prof. dr Zdzisław Libera, doc. dr Roman Loth, dr Anna Mackowicz, prof. dr Stanisław Makowski, dr Dariusz Cezary Maleszyński, doc. dr Tadeusz Namowicz, dyr. Janusz Odrowąż-Pieniążek, dr Jerzy Poradecki, prof. dr Zofia Stefanowska, prof. dr Maria Straszewska, mgr Czesława Szetela, prof. dr Roman Taborski, prof. dr Tadeusz Ulewicz, doc. dr Zenon Uryga, dr Ryszard Wojciechowski. Do Głównej Komisji Rewizyjnej wybrano: doc. dra Jana Datę, dra Andrzeja Guzka, prof. dra Mieczysława Ingłota, doc. dr Barbarę Koc, dra Jacka Popiela. Natomiast do Sądu Koleżeńskiego weszli: mgr Halina Bednarczyk, dr Andrzej Biernacki, prof. dr Janusz Pelc, doc. dr Jerzy Święch. Prezesem Zarządu Głównego został wybrany w trybie jawnym przez aklamację prof. dr Zdzisław Libera.

Prof. Z. Libera jako przewodniczący nowego Zarządu przedstawił kandydatury do członkostwa honorowego Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza: prof. Henryka Markiewicza — UJ, prof. Tadeusza Ulewicza — UJ, prof. Bogdana Zakrzewskiego — UW, prof. Daniela Beauvois z Francji, Marii Danilewicz Zielińskiej z Portugalii, Karoliny Lanckorońskiej z Włoch, Ryszarda Lewańskiego z Włoch, Tymona Terleckiego z Anglii. Na wniosek doc. Z. Urygi uwzględniono także kandydaturę prof. Jana Nowakowskiego — WSP Kraków. Zebrani zdecydowaną większością głosów zaakceptowali przyznanie tytułów członka honorowego przedstawionym kandydatom, wśród których znaleźli się po raz pierwszy po wojnie zasłużeni badacze emigracyjni.

Już po zakończeniu głosowania w sprawie przyznania powyższych tytułów wynikła kwestia honorowania wieloletnich i zasłużonych działaczy Towarzystwa. Postanowiono przyznawać im w przyszłości odznakę „Zasłużony dla Towarzystwa”. Delegaci zaaprobowali zgłoszony wniosek o skierowanie do p. Józefa Mikołajtisa, byłego wieloletniego przewodniczącego Oddziału Towarzystwa w Częstochowie, listu z podziękowaniem za pracę w Towarzystwie i podkreślającego jego szczególne zasługi.

Pierwsze egzemplarze medalu pamiątkowego Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza, wybitego z 3-letnim opóźnieniem z okazji 100-lecia istnienia Towarzystwa, zostały na wniosek Zarządu Głównego przyznane działaczkom tarnowskiego Oddziału Towarzystwa: mgr Halinie Bednarczyk, mgr Krystynie Głombowej, mgr Annie Krakowskiej oraz mgr Jadwidze Jaroszowej — kierownicze Wydziału Kultury Urzędu Wojewódzkiego w Tarnowie, a także Marii Kaniowej — wiceprezydentowi miasta Tarnowa. W imieniu odznaczonych podziękowała pani H. Bednarczyk. Prof. Z. Libera zamknął obrady dziękując Oddziałowi Tarnowskiemu za zorganizowanie Zjazdu, piękną oprawę i serdeczne przyjęcie delegatów.

Teresa Brzeska-Smerkowa

ZJAZD DELEGATÓW TOWARZYSTWA LITERACKIEGO IM. A. MICKIEWICZA — PIERWSZY W DRUGIM 100-LECIU ISTNIENIA TOWARZYSTWA

W dniach 22 - 24 IX 1989 r. w Tarnowie odbyły się dwie sesje naukowe oraz obrady Zjazdu Delegatów Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza.

Obie sesje odbywały się w Sali Lustrzanej gmachu przy ul. Wałowej 10 i miały charakter rocznicowy: „Dwudziesta rocznica śmierci Prof. dra Zenona Klemensiewicza — wybitnego tarnowianina” i „Pięćdziesiąta rocznica wybuchu II wojny światowej”.

Na pierwszej sesji referaty wygłosili: prof. dr Irena Bayerowa (córka Profesora): „Kim był Zenon Klemensiewicz?”; prof. dr Krystyna Pisarkowa: „Wspomnienia o Profesorze”; dr Barbara Kryda: „Nauczyciel polonista jako przewodnik w świecie wartości języka i literatury — w myśli dydaktycznej Zenona Klemensiewicza”.

Na sesji drugiej zostały wygłoszone następujące referaty: prof. dr Jerzy Świąch: „Strefy milczenia, II wojny światowa w literaturze”; doc. dr Irena Maciejewska: „Literatura życiem pisana (Zapis losów Żydów w literaturze polskojęzycznej)”; dr Ryszard Wojciechowski odczytał referat doc. dra Stefana Treugutta, który nie mógł przyjechać do Tarnowa: „Literatura — społeczeństwo — tradycja”.

W sesjach oprócz delegatów i członków Oddziału Tarnowskiego Towarzys-